

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

diaarinumero: VN/12128/2019

BMOL ry:n kommentit jätetty lausuntopalveluun 6.9.2021

1 Luku Yleiset säännökset

1§ Lain tavoite

On hienoa, että yhdeksi uudeksi luonnonsuojelulain tavoitteeksi on asetettu 5) ”kansalaisten luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen”. Pidämme tavoitetta erittäin perusteltuna sekä tärkeänä myös lain muiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Luvun 1 pykälässä 9 tätä tavoitetta on avattu käsitteillä ”ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuus”, jotka kuvaavatkin sitä laaja-alaisemmin. Ehdotamme, että linjassa pykälän yhdeksän kanssa myös pykälässä yksi käytettäisiin termejä seuraavasti: ”ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen”.

Tavoitteen viisi osalta sen konkretisoituminen (mm. mitä, miten ja millä resursseilla) jää lakiluonnoksessa kuitenkin varsin ohueksi. Laissa tulisikin kautta linjan varmistaa, että myös tavoitteen viisi osalta lakiin kirjataan riittävän selkeät toimet, vastuut ja resurssit.

3§ Määritelmät

Ehdotamme, että tässä kohdassa määritellään myös uuden tavoitteen viisi keskeiset käsitteet ”ympäristötietoisuus” sekä jäljempänä käytetty ”ympäristökasvatus”. Näistä käsitteistä esiintyy erilaisia tulkintoja, jotka voivat rajata niiden piiriin kuuluvan toiminnan laajuutta.

Esitämme, että määritelmänä käytetään seuraavia Finton KEKO – Kestävän kehityksen kasvatuksen ontologian määritelmiä:

**ympäristötietoisuus: ympäristönäkökohtien tiedostaminen ja niiden huomioiminen toimintaa koskevia päätöksiä ja valintoja tehtäessä <http://finto.fi/keko/fi/page/p141>*

**ympäristökasvatus (kestävän kehityksen kasvatus):*

kasvatus, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot ja toimintatavat muuttuvat kestävän kehityksen mukaisiksi. (HUOM. Kestävän kehityksen kasvatuksen ja ympäristökasvatuksen tavoitteet ovat samanlaiset, mutta painotuksissa voi olla eroja:

ympäristökasvatuksella viitataan erityisesti luontokasvatukseen ja ympäristöongelmiin kytkeytyvään ja kestävää elämäntapaa edistävään kasvatukseen) <https://finto.fi/keko/fi/page/p61>

8§ Selvillä olo

Pykälän kahdeksan periaate selvillä olosta on tärkeä. Tämä kytkeytyy olennaisella tavalla myös lain tavoitteeseen 5, sillä ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuuden lisääminen ovat tärkeitä keinoja, jotka mahdollistavat, että jokainen voi olla riittävästi selvillä oman toimintansa vaikutuksista luonnon monimuotoisuudelle.

9§ Ympäristötietoisuus:

Hyvä, että tämä on nostettu vielä erikseen omaksi pykäläkseen. Esitämme, että pykälä nimetään aiemmin ehdottamamme, lain tavoitetta 5 laaja-alaisemmin kuvaavan mukaisesti ”Ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuus”.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

Tässä luvussa ei oteta lainkaan kantaa siihen, mitkä ovat viranomaisten tai muiden luvussa mainittujen toimijoiden vastuut lakiehdotuksen tavoitteen viisi toteutumisesta. Luvun 1 pykälässä 9 kuitenkin todetaan, että ”tämän lain mukaiset viranomaiset edistävät toiminnassaan ympäristökasvatusta sekä kansalaisten, yksityisten ja julkisten toimijoiden ympäristötietoisuutta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi”. Esitämme, että lukuun 2 lisätään ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistäminen asiaankuuluvien tahojen kohdalle.

Ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistäminen kuuluvat vahvasti myös mm. opetus- ja kasvatusektorille ja tärkeää olisikin edistää yhteistyötä ja selkeää vastuunjakoa eri toimialojen kesken.

12§ Kunta

”Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestävää käyttöä sekä maisemansuojelua alueellaan.”

Pidämme tärkeänä, että kuntien tehtäviin lisätään myös ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistäminen, jotka luvun 1 pykälässä 9 mainitaan.

Kuntien osalta on tärkeää huomioida, että kuntien vastuulla olevat opetus- ja kasvatustilat ovat merkittävässä roolissa ympäristökasvatuksen toteuttamisessa ja ympäristötietoisuuden lisäämisessä. Yhteistyö kuntien luonnonsuojeluviranomaisten ja opetus- ja kasvatusektorin kesken onkin tärkeää ja siihen tulisi myös laissa kannustaa.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

31 § Avustus luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen

”Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää valtion talousarvion rajoissa avustusta hankkeisiin ja toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun ja hoidon edistämiseksi. Avustus myönnetään rahana. Avustusta voidaan myöntää myös tutkimukseen ja kehitystyöhön.”

Ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuuden lisääminen ovat tärkeitä keinoja luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi ja lisäksi yksi lakiehdotuksen keskeisistä tavoitteista. Ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistämisen resurssit ovat nykyisellään täysin riittämättömät, eikä lakiehdotuksesta löydy tilanteeseen korjausta. Nykyisin Keski-Suomen ELY-keskus jakaa ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustuksia, mutta määräraha on hyvin vaatimaton suhteessa tarpeeseen ja kysyntään.

Esitämme, että pykälän 31 avustuksen käyttötarkoitukseen lisätään ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistäminen.

6 luku Luonnonsuojelualueet

58 § Luonnonsuojelualueen hoito - ja käyttösuunnitelma

Luonnonsuojelualueet ovat tärkeitä oppimisympäristöjä ja olisikin tärkeää, että luonnonsuojelulaki tukisi alueiden opetuskäyttöä. Tämän vuoksi esitämme, että ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistäminen olisivat mukana myös luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa ja kirjataan luvun 6 pykälään 58.